

Γλωσσική πολιτική

Στο πλαίσιο των προσπαθειών της για προώθηση της κινητικότητας και της διαπολιτισμικής κατανόησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει ορίσει ως σημαντική προτεραιότητα την εκμάθηση γλωσσών και χρηματοδοτεί πολυάριθμα προγράμματα και έργα στον τομέα αυτό. Κατά την άποψη της ΕΕ, η πολυγλωσσία αποτελεί σημαντικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Κατά συνέπεια, ένας από τους στόχους της γλωσσικής πολιτικής της ΕΕ είναι το ότι κάθε ευρωπαίος πολίτης θα πρέπει να κατέχει δύο ακόμα γλώσσες εκτός από τη μητρική του.

Νομική βάση

Στην Ευρώπη η γλωσσική πολυμορφία αποτελεί δεδομένο της καθημερινής ζωής. Οι γλώσσες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής ταυτότητας και την πιο άμεση έκφραση του πολιτισμού. Σε μια ΕΕ που θεμελιώθηκε πάνω στο σύνθημα «Ενωμένη στην πολυμορφία», η ικανότητα επικοινωνίας σε πολλές γλώσσες είναι ένα σημαντικό αγαθό για πρόσωπα, οργανισμούς και επιχειρήσεις. Οι γλώσσες έχουν επίσης θεμελιώδη σημασία για τον σεβασμό της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας στην ΕΕ.

Ο σεβασμός της γλωσσικής πολυμορφίας αποτελεί θεμελιώδη αξία της ΕΕ, όπως ακριβώς και ο σεβασμός της προσωπικότητας και η ανοικτή στάση προς άλλους πολιτισμούς. Το στοιχείο αυτό ενσωματώθηκε στο προοίμιο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο αναφέρεται στην έμπνευση «από την πολιτιστική, τη θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης» και στην επιβεβαίωση της προσήλωσης «στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) αποδίδεται μεγάλη σημασία στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κατάργηση των διακρίσεων, ενώ το άρθρο 3 ορίζει ότι η ΕΕ «σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας». Το άρθρο 165 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τονίζει με έμφαση ότι «Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση της παιδείας, μέσω ιδίως της εκμάθησης και της διάδοσης των γλωσσών των κρατών μελών», με απόλυτο σεβασμό στην πολυμορφία των πολιτισμών και των γλωσσών (άρθρο 165 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ).

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, που εγκρίθηκε το 2000 και καθίσταται νομικά δεσμευτικός μέσω της συνθήκης της Λισαβόνας, απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω γλώσσας (άρθρο 21) και προβλέπει την υποχρέωση της Ένωσης να σέβεται τη γλωσσική πολυμορφία (άρθρο 22).

Ο πρώτος κανονισμός, του 1958, με τον οποίο καθορίζεται το γλωσσικό καθεστώς της άλλοτε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας^[1], έχει τροποποιηθεί μετά τις διαδοχικές προσχωρήσεις χωρών στην ΕΕ και ορίζει τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ^[2], μαζί με το άρθρο 55 παράγραφος 1 ΣΕΕ. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να απευθύνεται γραπτώς σε οποιοδήποτε από τα θεσμικά ή λοιπά όργανα της ΕΕ σε μία από αυτές τις γλώσσες και να παίρνει απάντηση στην ίδια γλώσσα, σύμφωνα με το άρθρο 24 ΣΛΕΕ.

Στόχοι

Η γλωσσική πολιτική της ΕΕ βασίζεται στον σεβασμό της γλωσσικής πολυμορφίας σε όλα τα κράτη μέλη και στη δημιουργία ενός διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλη την ΕΕ. Προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή ο αμοιβαίος σεβασμός, η ΕΕ προωθεί τη διδασκαλία και την εκμάθηση ξένων γλωσσών και την κινητικότητα των πολιτών μέσω ειδικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση. Η γνώση ξένων γλωσσών θεωρείται μία από τις βασικές δεξιότητες που χρειάζεται να αποκτήσει κάθε πολίτης της ΕΕ προκειμένου να βελτιώσει τις ευκαιρίες του στους τομείς της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης με τα κράτη μέλη για την προστασία των μειονοτήτων, με βάση τον Ευρωπαϊκό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες.

Στη συμβολή της στην κοινωνική σύνοδο κορυφής που πραγματοποιήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2017 στο Γκέτεμποργκ, η Επιτροπή παρουσίασε την ιδέα ενός «Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης» όπου, έως το 2025, «η γνώση δύο άλλων γλωσσών πέραν της μητρικής είναι ο κανόνας» (COM(2017)0673). Μετά τη σύνοδο κορυφής, η Επιτροπή δημοσίευσε πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά τη διδασκαλία και την εκμάθηση γλωσσών (COM(2018)0272).

Επιτεύγματα

A. Η εξέλιξη των πολιτικών και η στήριξη της έρευνας σχετικά με τις γλώσσες

1. Συγκρισιμότητα στοιχείων για τις γλωσσικές γνώσεις

Το 2005, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τον ευρωπαϊκό δείκτη γλωσσικών γνώσεων (COM(2005)0356), ένα μέσο για τη μέτρηση της συνολικής γλωσσικής επάρκειας σε όλα τα κράτη μέλη. Το σχετικό πλαίσιο ορίστηκε στην ανακοίνωση που ενέκρινε η Επιτροπή στις 13 Απριλίου 2007 (COM(2007)0184). Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής, που εκδόθηκε το 2005, «στόχος του δείκτη είναι η μέτρηση της συνολικής γλωσσικής επάρκειας σε όλα τα κράτη μέλη». Ο δείκτης αυτός θα βοηθήσει επίσης να εξακριβωθεί κατά πόσο λειτουργούν τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την επίτευξη του τύπου «μητρική γλώσσα + δύο», χάρη σε συγκρίσιμα στοιχεία σχετικά με τις γλωσσικές γνώσεις σε όλα τα κράτη μέλη. Συστήθηκε ένα συμβουλευτικό όργανο, το οποίο υπέβαλε

[1]ΕΕ L 17 της 6.10.1958, σ 385.

[2]Οι 24 επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι οι εξής: αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική, τσεχική και φινλανδική.

τα αποτελέσματα μιας πρώτης μελέτης το 2011, που καταδεικνύουν την ανάγκη για καλύτερη εφαρμογή της στρατηγικής εκμάθησης γλωσσών στα σχολεία.

2. ECML(ΕΚΣΓ) και Mercator

Η ΕΕ στηρίζει δύο κέντρα έρευνας για τις γλώσσες: το Ευρωπαϊκό Κέντρο Σύγχρονων Γλωσσών (ΕΚΣΓ) και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ερευνών για την πολυγλωσσία και τη γλωσσική μάθηση (Mercator). Το ΕΚΣΓ ενθαρρύνει την αριστεία και την καινοτομία στη γλωσσική διδασκαλία και βοηθά τους Ευρωπαίους να μαθαίνουν γλώσσες πιο αποτελεσματικά. Κύριοι στόχοι του είναι να βοηθήσει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν αποτελεσματικές πολιτικές διδασκαλίας γλωσσών με έμφαση στην εκμάθηση και τη διδασκαλία γλωσσών, την προώθηση του διαλόγου και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, καθώς και με τη στήριξη των δικτύων και ερευνητικών έργων που σχετίζονται με το πρόγραμμα. Το Mercator είναι τμήμα ενός δικτύου πέντε κέντρων ερευνών και τεκμηρίωσης που ειδικεύονται στις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3. Ευρωπαϊκό Μάστερ στη Μετάφραση

Το Ευρωπαϊκό Μάστερ στη Μετάφραση (EMT) είναι ένα σήμα ποιότητας για πανεπιστημιακά προγράμματα μετάφρασης που συμμορφώνονται με τα συμφωνηθέντα επαγγελματικά πρότυπα και τις απαιτήσεις της αγοράς. Ο κύριος στόχος του EMT είναι να βελτιώσει την ποιότητα της κατάρτισης των μεταφραστών και να ενθαρρύνει άτομα με υψηλά προσόντα να ακολουθήσουν το επάγγελμα αυτό στην ΕΕ. Το EMT επιδιώκει να ενισχύσει το κύρος του επαγγέλματος του μεταφραστή στην ΕΕ.

B. Προγράμματα δράσης

1. Πρόγραμμα Erasmus+

Το [Erasmus+](#) είναι το νέο πρόγραμμα της ΕΕ για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό για την περίοδο 2014-2020. Η προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας είναι ένας από τους ειδικούς στόχους του προγράμματος. Σύμφωνα με τον [οδηγό του προγράμματος Erasmus+ 2019](#) «στόχος των ευκαιριών που παρέχονται για τη στήριξη της εκμάθησης γλωσσών είναι να καταστήσουν την κινητικότητα αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη, να βελτιώσουν τις μαθησιακές επιδόσεις και να συμβάλουν, με τον τρόπο αυτό, στον ειδικό στόχο του Προγράμματος» (σ. 9). Μέσω της διαδικτυακής γλωσσικής υποστήριξης [Erasmus+ Online Linguistic Support](#) παρέχεται γλωσσική στήριξη σε συμμετέχοντες σε προγράμματα κινητικότητας ώστε να βοηθηθούν να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Το Erasmus+ ενθαρρύνει επίσης τη συνεργασία για καινοτομία και ανταλλαγή ορθών πρακτικών μέσω στρατηγικών εταιρικών σχέσεων στον τομέα της διδασκαλίας και της εκμάθησης γλωσσών. Επιπλέον, χρηματοδότηση για γλωσσική στήριξη μπορεί να παρέχεται, όταν υπάρχει ανάγκη, σε δικαιούχους στρατηγικών εταιρικών σχέσεων οι οποίοι οργανώνουν μακρόπνοες δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης για μέλη του προσωπικού, εργαζομένους στον τομέα της νεολαίας και εκπαιδευόμενους. Το πρόγραμμα Erasmus+ χρηματοδοτεί επίσης πολυάριθμα σχέδια κάθε χρόνο για την υποστήριξη της διδασκαλίας και της εκμάθησης νοηματικών

γλωσσών, καθώς και για την προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη γλωσσική πολυμορφία και της προστασίας των μειονοτικών γλωσσών.

Η [πρόταση της Επιτροπής](#) για ένα διάδοχο πρόγραμμα (2021-2027) δημοσιεύθηκε τον Μάιο του 2018 ([COM\(2018\)0367](#)). Στον απόηχο της συνόδου κορυφής που διεξήχθη στο Γκέτεμμποργκ το 2017, η πρόταση αποσκοπεί στην ενίσχυση της εκμάθησης γλωσσών, ιδίως μέσω της διευρυμένης χρήσης επιγραμματικών εργαλείων. Στο πλαίσιο της Βασικής Δράσης 1 θα υποστηρίξει «τις ευκαιρίες για την εκμάθηση γλωσσών, συμπεριλαμβανομένων και δραστηριοτήτων που υποστηρίζουν την κινητικότητα».

2. Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» παρέχεται υποστήριξη για τη μετάφραση βιβλίων και χειρογράφων μέσω του [υποπρογράμματος «Πολιτισμός»](#).

3. Ευρωπαϊκή Ημέρα των Γλωσσών

Έχοντας ενθαρρυνθεί από την τεράστια επιτυχία του Ευρωπαϊκού Έτους Γλωσσών το 2001, η ΕΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης αποφάσισαν να εορτάζεται η Ευρωπαϊκή Ημέρα των Γλωσσών σε ετήσια βάση στις 26 Σεπτεμβρίου, με κάθε είδους εκδηλώσεις για την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών σε όλη την ΕΕ. Η δράση αυτή έχει στόχο να ενισχύσει την επίγνωση των πολιτών ως προς τον μεγάλο αριθμό γλωσσών που ομιλούνται στην Ευρώπη και να τους ενθαρρύνει να μάθουν ξένες γλώσσες.

4. Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών

Το [Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών](#) είναι ένα βραβείο της Επιτροπής που έχει στόχο να ενθαρρύνει νέες πρωτοβουλίες στη διδασκαλία και την εκμάθηση γλωσσών, να ανταμείψει τις νέες μεθόδους γλωσσικής διδασκαλίας και να προβάλλει περισσότερο τις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες. Το βραβείο απονέμεται σε σχέδια έργων από τις συμμετέχουσες χώρες για το πλέον καινοτόμο σχέδιο εκμάθησης γλώσσας, το άτομο που σημείωσε τη μεγαλύτερη πρόοδο στην εκμάθηση ξένων γλωσσών και τον καλύτερο καθηγητή ξένων γλωσσών.

5. Juvenes Translatores

Κάθε χρόνο η Επιτροπή απονέμει το βραβείο «Juvenes Translatores» για την καλύτερη μετάφραση από 17χρονο σπουδαστή στα κράτη μέλη. Οι ενδιαφερόμενοι σπουδαστές μπορούν να επιλέξουν να μεταφράσουν από και προς οποιαδήποτε επίσημη γλώσσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

A. Γλωσσική πολυμορφία

Προκαταρκτικά πρέπει να σημειωθεί ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει μια πλήρως πολυγλωσσική γλωσσική πολιτική, πράγμα που σημαίνει ότι όλες οι γλώσσες της ΕΕ είναι εξίσου σημαντικές. Όλα τα κοινοβουλευτικά έγγραφα μεταφράζονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες και όλα τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν το δικαίωμα να εκφράζονται στην γλώσσα της επιλογής τους.

Στο ψήφισμά του, με ημερομηνία 24 Μαρτίου 2009 και τίτλο «Πολυγλωσσία: ένα πλεονέκτημα για την Ευρώπη και κοινή δέσμευση»^[3], το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επαναλάμβανε τη στήριξή του στις πολιτικές της ΕΕ στον τομέα της πολυγλωσσίας και καλούσε την Επιτροπή να εκπονήσει μέτρα που να αποβλέπουν στην προώθηση της γλωσσικής πολυμορφίας.

Στις 28 Μαρτίου 2019, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» 2021-2027^[4]. Σε άρθρο αφιερωμένο στους στόχους του προγράμματος, τόνισε ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη «οι ιδιαιτερότητες των διαφόρων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των χωρών ή των περιφερειών με ιδιαίτερο γεωγραφικό ή γλωσσικό καθεστώς». Προσέθεσε επίσης μια ειδική διάταξη σχετικά με την υποστήριξη του υποτιτισμού, της μεταγλώττισης και της ακουστικής περιγραφής του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού περιεχομένου, προκειμένου να προωθηθούν «οι διεθνείς πωλήσεις και η κυκλοφορία μη εθνικών ευρωπαϊκών έργων σε όλες τις πλατφόρμες».

Το 2018 η Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ασχολήθηκε με μια έκθεση πρωτοβουλίας με τίτλο «Language equality in the digital age — towards a Human Language project» (Γλωσσική ισότητα στην ψηφιακή εποχή — προς ένα σχέδιο έργου για την ανθρώπινη γλώσσα), επί τη βάση [μελέτης](#) με τον ίδιο τίτλο, που καταρτίστηκε κατόπιν αιτήματος της Ομάδας Αξιολόγησης Επιστημονικών και Τεχνολογικών Επιλογών του Κοινοβουλίου. Στις 11 Σεπτεμβρίου 2018, εγκρίθηκε σε συνεδρίαση της Ολομέλειας το ψήφισμα σχετικά με τη «γλωσσική ισότητα στην ψηφιακή εποχή»^[5]. Στο ψήφισμα αυτό, το Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να αξιολογήσει τα καταλληλότερα μέσα για τη διασφάλιση της γλωσσικής ισότητας στην ψηφιακή εποχή και να αναπτύξει μια ισχυρή και συντονισμένη στρατηγική για μια πολύγλωσση ψηφιακή ενιαία αγορά. Κάθε χρόνο από το 2007, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απονέμει το «[Κινηματογραφικό Βραβείο LUX](#)». Το βραβείο περιλαμβάνει τον υποτιτισμό των τριών ταινιών που αναδείχθηκαν, στις 24 επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

B. Στήριξη των μειονοτικών γλωσσών

Στις 23 Νοεμβρίου 2016, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τις νοηματικές γλώσσες και τους επαγγελματίες διερμηνείς της νοηματικής γλώσσας^[6]. Σκοπός ήταν να επισημανθεί ότι οι κωφοί, οι κωφοί και τυφλοί και οι βαρήκοοι πολίτες πρέπει να έχουν πρόσβαση στις ίδιες πληροφορίες και στην ίδια επικοινωνία με τους συμπολίτες τους μέσω της διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα, του υποτιτισμού, της αναγνώρισης ομιλίας και/ή εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των προφορικών διερμηνέων. Στο ψήφισμα αναγνωρίζεται επίσης ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ παρέχουν ήδη δυνατότητα πρόσβασης σε δημόσιες εκδηλώσεις και σε συνεδριάσεις επιτροπών.

Το 2013 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τις ευρωπαϊκές γλώσσες που απειλούνται με εξαφάνιση και τη γλωσσική πολυμορφία στην Ευρωπαϊκή Ένωση^[7], στο οποίο καλούσε τα κράτη μέλη να δώσουν περισσότερη προσοχή στις

[3] [EE C 117E της 6.5.2010, σ. 59.](#)

[4] [Κείμενα που εγκρίθηκαν, P8_TA\(2019\)0323.](#)

[5] [Κείμενα που εγκρίθηκαν, P8_TA\(2018\)0332.](#)

[6] [EE C 224 της 27.6.2018, σ. 68.](#)

[7] [EE C 93 της 9.3.2016, σ. 52.](#)

απειλούμενες ευρωπαϊκές γλώσσες και να δεσμευθούν ολόψυχα στην προστασία και στην προώθηση της πολυμορφίας της γλωσσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Ένωσης.

Μελέτη με θέμα «Μειονοτικές Γλώσσες και Εκπαίδευση: Βέλτιστες πρακτικές και παγίδες» ανατέθηκε εκ μέρους της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, δημοσιεύθηκε στις αρχές του 2017 και ερευνά την κατάσταση των μειονοτικών γλωσσών στην παιδεία, σε 13 κατά περίπτωση μελέτες.

Στις 7 Φεβρουαρίου 2018, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την προστασία των μειονοτήτων και την απαγόρευση των διακρίσεων σε βάρος τους στα κράτη μέλη της ΕΕ^[8]. Το ψήφισμα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν το δικαίωμα χρήσης μιας μειονοτικής γλώσσας και να προστατεύσουν τη γλωσσική πολυμορφία στο εσωτερικό της Ένωσης σύμφωνα με τις Συνθήκες. Εκφράζεται υπέρ του σεβασμού στα γλωσσικά δικαιώματα σε κοινότητες όπου υπάρχουν περισσότερες από μία επίσημες γλώσσες και καλεί την Επιτροπή να ενισχύσει την προώθηση της διδασκαλίας και της χρήσης των περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών.

Pierre Hériard
05/2019

[8]ΕΕ C 463 της 21.12.2018, σ. 21.

